

**INSTITUTUL NAȚIONAL DE EXPERTIZE CRIMINALISTICE
BUCUREȘTI DIN CADRUL MINISTERULUI DE JUSTIȚIE (I.N.E.C.)
ȘI ACTIVITATEA EXPERTALĂ DIN PERSPECTIVA
PREVEDERILOR NOULUI COD DE PROCEDURĂ PENALĂ**

Dr. Doru Ioan Cristescu

CAPITOLUL I

ISTORICUL ȘI STRUCTURA I.N.E.C.

**A. Istoricul succint al expertizei criminalistice în cadrul Ministerului
Justitiei**

Expertiza criminalistică nu a avut în țara noastră, în trecut, o reglementare unitară, diferitele ei forme fiind reglementate prin acte normative separate.

De exemplu, în anul 1946, experții grafici au fost constituiți într – un corp recunoscut prin Legea nr. 498/1946, abrogată ulterior prin Decretul nr. 472/1957.

Prin Decretul nr. 88/1956 s – a înființat Institutul de Criminalistică de pe lângă Procuratura Generală a României, care a fost ulterior desființat prin Legea nr. 60/1968.

În anul 1958 s – a înființat Laboratorul Central de Expertize Criminalistice în subordinea Ministerului Justiției.

Din anul 1969 modul de efectuare a expertizelor criminalistice a fost reorganizat, creându – se două trepte, primă expertiză și noua expertiză, corespunzătoare celor două categorii de laboratoare criminalistice, Laboratoarele interjudețene de expertiză criminalistică (București și Cluj Napoca) și Laboratorul central de expertiză criminalistică, care funcționau în subordinea Ministerului Justiției (art. 4 lit. c, art. 18 și art. 19 din Decretul nr. 648/septembrie 1969). În baza acestui act normativ, Ministerul Justiției a emis Instrucțiunile nr. 547/1970 cu privire la organizarea și funcționarea laboratoarelor de expertiză criminalistică și apoi Ordinul Ministrului Justiției nr. 227/C/01.08.1981.

La 40 de ani de expertiză criminalistică în sistemul M. Justiției, o etapă importantă în evoluția expertizei criminalistice în sistem instituțional

a reprezentat - o adoptarea H.G.R. nr. 368/03.07. 1998 (intrată în vigoare la 01.08.1998), prin care s – a înființat Institutul Național de Expertize Criminalistice București (INEC) , în subordinea Ministerului Justiției. urmare a reorganizării fostului Laborator Central de Expertize Criminalistice (L.C.C.), care a fost desființat.

Regulamentul de organizare și funcționare a INEC și a laboratoarelor din subordine a fost aprobat prin Ordinul nr. 441/C/1999 al Ministrului Justiției.

În mod succesiv, în perioada 2000 – 2011, au apărut mai multe acte normative care reglementează activitatea INEC , de expertiză criminalistică și statutul expertului criminalist autorizat din cadrul INEC, precum și a experților criminaliști care pot fi recomandați de părți să participe la efectuarea expertizelor criminalistice, după cum urmează :

- *Ordonanța Guvernului nr. 75/2000, privind autorizarea experților criminaliști care pot fi recomandați de părți să participe la efectuarea expertizelor criminalistice*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 29 august 2000, aprobată cu modificări prin Legea nr. 488/2002, cu modificările și completările ulterioare, ce reprezintă de fapt înlăturarea neconstituționalității prevederilor art. 120 alin. 5 din c. p. p., în vigoare la data respectivă, constatată prin Decizia Curții Constituționale nr. 143 din octombrie 1999, realizându – se simetria în ce privește posibilitatea participării experților recomandați de părți și în cazul expertizei criminalistice, așa cum anterior s – a întâmplat și în cazul expertizei medico - legale .

În acest fel garantarea dreptului la apărare, stipulat prin prevederile art. 24 alin. 1 din Constituția României, a fost asigurată, prin posibilitatea pe care au început să o aibă părțile de a recomanda, ca la efectuarea unei expertize criminalistice de către experții oficiali din cadrul laboratoarelor de expertiză criminalistică, fie din sistemul M. Justiției, fie din sistemul Ministerului de Interne – I.G.P.R. – Institutul Național de Criminalistică, să participe și un expert recomandat de către acestea, cu condiția obligatorie ca expertul respectiv să fie, pe de o parte, inclus pe lista experților criminaliști autorizați, anexă la Ordonanța în discuție, iar pe de altă parte să fie admis de organul judiciar căruia i s – a adresat cererea respectivă.

Actul normativ conținea prevederi referitoare la dobândirea calității și condițiile pentru dobândirea calității de expert criminalist autorizat, genurile de expertiză pentru experții autorizați, exercitarea activității

expertului criminalist autorizat, inclusiv modalitățile de exercitare, pierderea calității, drepturile și îndatoririle, răspunderea expertului criminalist autorizat .

- *Hotărârea Guvernului României nr. 458 din 15 aprilie 2009, pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 368/1998 privind înființarea Institutului Național de Expertize Criminalistice - I.N.E.C., publicată în Monitorul Oficial nr. 276 din 28 aprilie 2009 și intrată în vigoare la data de 28 aprilie 2009, care conține prevederi privind sediul instituției publice, obiectul de activitate al institutului și definirea noțiunii de expertiză criminalistică, de natură organizatorică, înființarea Consiliului institutului, atribuțiile Institutului privind noua expertiză.*
- *Legea nr. 156 din 5 iulie 2011, pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 75/2000 privind autorizarea experților criminaliști care pot fi recomandați de părți să participe la efectuarea expertizelor criminalistice, precum și a Legii nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, publicată în Monitorul Oficial nr. 519 din 22 iulie 2011, prevederi legale care reprezintă în acest moment cadrul legal specific al efectuării expertizei criminalistice de către experții criminaliști autorizați, precum și statutul expertului criminalist autorizat, ce se coroborează cu prevederile incidente din codurile de procedură penală și civilă referitoare la expertiză.*

Între evenimentele, cu titlu de remarcabile, ce au survenit în evoluția INEC, în perioada 2000 – în prezent, subliniem afilierea institutului la ENSFI (*Rețeaua Europeană a Institutelor de Științe Legale - European Network of Forensic Science Institutes*) în luna martie 2001, precum și acreditarea pentru satisfacerea cerințelor standardului de calitate ISO/CEI 17025:2005, ce s – a realizat în anul 2009.

În aceeași notă se înscrie participarea activă, cu articole, opinii a experților criminaliști din cadrul INEC la traininguri, simpozioane, alte manifestări științifice din străinătate, organizate fie sub egida ENSFI, fie a institutelor omologe.

Învedereăm prezența constantă a experților criminaliști angajați ai INEC în cadrul Societății Române de Criminologie și Criminalistică, cu publicarea de articole în revista acestei societăți.

Anual, uneori chiar și de 2 ori pe an, au fost organizate manifestări științifice (simpozioane, consfătuiri științifice), unele cu participare

internațională, cu care ocazie experții INEC au prezentat materiale ce constituie rezultatul cercetărilor științifice întreprinse.

În ce privește activitatea publicistică, enumerăm fără pretenția de exhaustivitate și cu scuzele de rigoare pentru cei nenominalizați, monografiile prof. dr. Lucian Ionescu, Dumitru Sandu, Adrian Frățilă, Sorin Alămoreanu, Gh. Pășescu ș.a.

B. Structura organizatorică a INEC

1. *Structura Centrală*

Institutul Național de Expertize Criminalistice, în cadrul căruia există, conform prevederilor art. 7 din Ordinul nr. 441/C/1999 al ministrului justiției, neabrogat, până în prezent, de vreun alt ordin:

- Sectorul de Identificare Criminalistică, cu secțiile de expertiza documentelor, de expertiza dactiloscopică, traseologică și balistică și secția de expertiză fizico - chimică
- Sectorul de Inginerie Criminalistică, cu secțiile de expertiza în accidente de trafic și de muncă, secția de expertiză în incendii și explozii și secția de expertiză a înregistrărilor audio, video și foto
- Laboratorul Fotografic și de Examinări Instrumentale
- Serviciul financiar – contabil
- Serviciul secretariat - administrativ
- Biroul de Statistică și Documentare

2. *Structurile Teritoriale*

- Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice București (*judetele Brăila, Buzău, Călărași, Constanța, Dâmbovița, Galați, Giurgiu, Ialomița, Ilfov, Prahova, Teleorman, Tulcea, Vrancea și Municipiul București*),
- Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Brașov (*judetele Argeș, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Vâlcea*);
- Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Cluj (*judetele Alba, Bistrița-Năsăud, Cluj, Hunedoara, Maramureș, Sălaj și Sibiu*);
- Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Craiova (*judetele Dolj, Gorj, Mehedinți și Olt*);
- Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Iași (*judetele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava și Vaslui*) și

- Laboratorul Interjudețean de Expertize Criminalistice Timișoara (*judetele Arad, Bihor, Caraș Severin, Satu Mare și Timiș*).

C. Clarificarea unor termeni, sintagme, locuțiuni și expresii privind expertiza criminalistică și expertul criminalist

Sucesiunea de acte normative apărute consecutiv anului 1998, care reprezintă anul înființării INEC, opiniile doctrinare, practica expertală a condus la conturarea, clarificarea și consolidarea unor termeni, sintagme, locuțiuni și expresii privind expertiza și expertul criminalist, care au devenit consacrate în materie și cu care se poate opera atât în prezent, cât și în perspectiva intrării în vigoare a prevederilor NCPP.

a) *expertiză criminalistică* semnifică activitatea de cercetare științifică a urmelor și a altor mijloace materiale de probă în scopul identificării persoanelor, animalelor, plantelor, obiectelor, substanțelor sau fenomenelor, al determinării anumitor însușiri ori schimbări intervenite în conținutul, structura, forma sau aspectul lor ; constituie un mijloc de probă (*procedeu probator*), facultativ , dispus de către un organ judiciar fie la cererea părților interesate, fie din oficiu, destinat constatării, clarificării sau evaluării unor fapte sau împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului într – o cauză, pentru care este necesară și opinia unui expert .

Expertiza criminalistică reprezintă actul procesual prin care se efectuează o cercetare științifică a probelor materiale destinată identificării persoanelor, obiectelor, substanțelor, fenomenelor sau evenimentelor, stabilirii anumitor proprietăți, modificări de formă, aspect, conținut ori structură, precum și a mecanismului producerii acestora (definiția legală) .

b) *gen de expertiză criminalistică* înseamnă tipul de activitate de cercetare științifică a cărei notă esențială se delimitează de un alt tip prin obiectul principal supus investigării științifice, respectiv prin tipul de urmă cercetat;

c) *expert criminalist autorizat*, se referă la persoanele care efectuează expertize judiciare criminalistice, fie în cadru instituționalizat, fie în cadru privat și sunt cuprinse în Tabelul nominal cuprinzând experții criminaliști autorizați, constituit la nivel național, întocmit pe specialități și actualizat de Ministerul Justiției, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, și afișat pe pagina de internet a Ministerului Justiției.

1) *profesie reglementată*, care necesită cel puțin 3 ani de studii superioare (*diplomă a unei universități sau a unui colegiu universitar*), autorizată de

Ministerul Justiției (anexa 2, pct. A., lit. v din Legea nr. 200/2004 modificată și completată prin Legea nr. 2/2011);

2) *ocupație*, cuprinsă în subgrupa majoră 34 „Alți specialiști în domeniul juridic, social și cultural”, grupa minoră 341”, grupa de bază 341102 „expert criminalist” ce presupune studii juridice, conform Ordinului comun al ministrului muncii și protecției sociale și al președintelui Institutului Național de Statistică privind aprobarea Clasificării Ocupațiilor din România (C.O.R.) nr. 1832/856/2011 cu modificările și completările ulterioare, respectiv Anexa la Ordinul nr. 132/150/01.02.2013 al ministrului muncii și protecției sociale și al președintelui Institutului Național de Statistică, publicat în Monitorul Oficial nr. 78/06.02.2013 ; își desfășoară activitatea în cadrul institutelor publice sau în cadrul laboratoarelor publice ori private de specialitate, constituite conform dispozițiilor legale.

3) *subiect procesual ocazional* , respectiv atunci când este numit, în condițiile legii, într – o cauză penală sau civilă, de către organul judiciar.

4) *experți oficiali*, în înțelesul prevederilor Codului de Procedură Penală în vigoare, reprezintă acea categorie de experți care își desfășoară activitatea instituționalizat.

d) *expert criminalist autorizat angajat al unui institut sau laborator public*

1) este persoana care desfășoară profesia sau ocupația de expert criminalist, fiind numită de Ministrul Justiției sau directorul INEC, în cadrul INEC sau laboratoarelor din subordinea acestui institut; poate funcționa, de exemplu, și în sistemul M.A.I. – I.G.P.R. – Institutul de Criminalistică sau S.R.I. – Institutul de Tehnologie Avansată.

2) este funcționar public, angajat al Ministerului Justiției - INEC

3) este personal de specialitate criminalistică care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice și al laboratoarelor interjudețene de expertize criminalistice, denumite în continuare INEC și LIEC, organizate potrivit Hotărârii Guvernului nr. 368/1998 privind înființarea Institutului Național de Expertize Criminalistice - I.N.E.C., cu modificările ulterioare, obligat ca, prin întreaga sa activitate, să respecte drepturile și libertățile persoanelor, precum și egalitatea lor în fața legii și să asigure un tratament juridic nediscriminatoriu tuturor participanților la procedurile judiciare, indiferent de calitatea acestora, să respecte normele deontologice ale profesiei și să participe la formarea profesională continuă.

Statutul expertului criminalist autorizat, angajat al INEC, respectiv principiile exercitării profesiei , incompatibilități și interdicții , recrutarea și numirea în funcție , formarea profesională continuă , promovarea în grade profesionale și accesul la funcții de conducere , suspendarea din funcție , eliberarea din funcție , delegarea, detașarea și transferul , drepturile și îndatoririle , răspunderea personalului de specialitate criminalistică din cadrul I.N.E.C., este stipulat în prevederile Legii nr. 567/2004, privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice modificată prin Legea nr. 156/2011.

e) *Institutul Național de Expertize Criminalistice (INEC) și Laboratoare Interjudețene de Expertize Criminalistice (LIEC) reprezintă forme instituționalizate, publice, în cadrul cărora se efectuează expertize criminalistice dispuse de organele judiciare, aflat (INEC) în subordinea Ministerului Justiției, ca instituție cu personalitate juridică care, la rândul său, are în subordine diferite structuri specializate (sectorul de identificări criminalistice și sectorul de inginerie criminalistică) și LIEC;*

f) *atestare pentru efectuarea unui anumit gen de expertiză criminalistică înseamnă atribuirea, de către o comisie legal constituită la nivelul INEC, potrivit art. 26 din Ordinul nr. 441/C/1999 al ministrului justiției, unui expert criminalist oficial angajat al INEC a dreptului de a putea efectua un anumit gen de expertize criminalistice și, corelativ, dobândirea acestui drept. Actul intern prin care se materializează atestarea îl constituie procesul verbal întocmit de comisia legal constituită;*

g) *dificultatea ori complexitatea deosebită a unei expertize criminalistice :*

1) *dificultatea deosebită a unei expertize criminalistice semnifică împrejurarea că expertiza dispusă privește: mai multe obiective și probleme (cel puțin trei), aferente mai multor (cel puțin patru) obiecte în litigiu și materiale de comparație multiple; sau fapte, evenimente deosebite, de mare amploare și care se referă la instrumente, arme, echipamente, instalații, utilaje, mașini ori dispozitive cu mecanisme complicate de funcționare (cum ar fi, de pildă, în cazul unor incendii, explozii, accidente de muncă, fapte de mare violență, criminalitate informatică); ori cauze penale cu un impact și ecou social deosebit instrumentate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DNA, DIICOT ori aflate pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție;*

2) *complexitate deosebită a unei expertize criminalistice* înseamnă că obiectivele și problemele (întrebările) dispuse de organul judiciar se referă la mai multe genuri de expertiză criminalistică (*cel puțin trei*), iar clarificarea și lămurirea acestora presupun înaltă competență științifică ori asistența sau avizul unor specialiști de la alte instituții;

h) *concluzii diferite sau contrare exprimate în expertize criminalistice semnifică:*

1) împrejurarea că în două expertize având aceleași obiective și probleme de rezolvat, experții criminaliști oficiali care le-au efectuat au exprimat concluzii, la același obiectiv sau problemă, care diferă, cum ar fi, de pildă, într-o expertiză concluzii de probabilitate, iar în altă expertiză concluzii de certitudine ș.a.;

2) situația că în două expertize având aceleași obiective și probleme de rezolvat, experții criminaliști care le-au efectuat au exprimat concluzii, la același obiectiv sau problemă, care sunt total opuse;

j) *expertiză incompletă* NCPP utilizează sintagma „*expertiza nu este completă*”, atunci când stipulează condiția necesară pentru a se putea dispune și efectua suplimentul de expertiză, ceea ce coincide cu prevederile actualului CPP. Semnificația sintagmei este că raportul de expertiză nu răspunde la toate întrebările formulate. Este vorba deci de complinirea fie a aspectelor argumentative sau demonstrative, fie a unor elemente din conținutul concluziilor, necesare organului judiciar, clarificări care poartă asupra aceluiași concluzii, care necesită o argumentare suplimentară .

k) *concluzii neclare și contradictorii*, se referă în exclusivitate la capitolul concluzii, respectiv la acele judecăți, ce confirmă datele expuse în partea demonstrativă (expozitivă) și sunt obiectivate în partea a 3 –a a raportului de expertiză.

În cazul neclarității, judecățile pot fi , fie de neînțeles, fie nu se disting facil, fie sunt exprimate cu lipsă de claritate ori sunt confuze, echivoce între ele.

În situația contradictorialității concluziilor judecățile contradictorii sunt acelea care fie se contrazic, fie se exclud reciproc, fie sunt incompatibile una cu alta.

l) *contradicții între conținutul și concluziile raportului de expertiză*, se referă la partea expozitivă și partea de concluzii a raportului de expertiză și are similitudini cu unul dintre motivele de casare a hotărârii primei instanțe¹.

Semnifică împrejurarea că aserțiunile, ce reprezintă judecățile expertului pentru fiecare dintre obiectivele și problemele aferente fiecărui obiectiv, fie în totalitate, fie în parte nu au corespondență și nu se justifică rațional, cu rezultatele cercetării criminalistice de laborator, ce sunt expuse în partea expozitivă a raportului de expertiză, chiar se contrazic, se exclud ori nu sunt compatibile.

m) *sesizare internă sau externă* înseamnă acea încunoaștințare care se realizează intrainstituțional (în cadrul LIEC sau INEC) sau extrainstituțional, din afara LIEC sau INEC, de orice persoană fizică sau juridică.

n) *imposibilitate obiectivă de a efectua prima expertiză* semnifică situația de interdicție, incompatibilitate în care se află un expert criminalist oficial sau cazurile de incapacitate temporară de muncă, concediu de boală, ambele stabilite prin acte medicale ori alte situații de forță majoră sau împrejurare fortuită, constatate de șeful LIEC sau directorul INEC, precum și situațiile pentru care laboratoarele interjudețene nu au condiții tehnice ori resurse umane.

CAPITOLUL II

BAZELE LEGALE ALE ÎNFIINȚĂRII, ORGANIZĂRII ȘI FUNCȚIONĂRII INSTITUTULUI ȘI LABORATOARELOR TERITORIALE ȘI ALE ACTIVITĂȚII DE EXPERTIZĂ CRIMINALISTICĂ. FUNDAMENTUL ȘTIINȚIFIC AL ACTIVITĂȚII DE EXPERTIZĂ CRIMINALISTICĂ

A. Bazele legale ale înființării, organizării și funcționării institutului și laboratoarelor teritoriale și ale activității de expertiză criminalistică

1. *Temeiul legal al înființării, organizării și funcționării Institutului Național de Expertize Criminalistice și laboratoarelor interjudețene (teritoriale)*

I.N.E.C. își desfășoară activitatea în baza Hotărârii Guvernului nr. 368 din 3 iulie 1998 privind înființarea Institutului Național de Expertize

¹ Art. 385⁹ pct. 8 din actualul CPP, respectiv „*motivarea soluției contrazicive dispozitivul hotărârii*”.

Criminalistice - INEC, modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 458 din 15 aprilie 2009 și a Ordinului Ministrului Justiției nr. 441/C/1999. Structura organizatorică este stabilită prin regulamentul de organizare și funcționare a Institutului, aprobat prin ordin al Ministrului Justiției.

2. Bazele legale ale activității de expertiză judiciară criminalistică

Expertiza judiciară este nominalizată în subsecțiunea a - 3 - a, intitulată „Probe”, din capitolul II – „Judecata”, al Titlului I „Procedura în fața primei instanțe” al Cărții a II – A „Procedura Contencioasă” a Codului de Procedură Civilă și în capitolul VII, intitulat „Expertiza” al Titlului IV „Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii” din Partea Generală a Noului Cod de Procedură Penală (NCPP), constituind un mijloc de probă tehnic, prin care se constată elementele de fapt ce pot servi ca probă, în legătură cu care cunoștințele organelor judiciare sunt insuficiente, pentru a le percepe și înțelege semnificația, impunându-se contribuția unor specialiști din diverse domenii de activitate. În cazul anumitor elemente, situații, împrejurări sau stări de fapt, cunoștințele juridice nu sunt îndestulătoare pentru a le desluși întregul potențial probator, util, pertinent și concludent cauzei investigate, considerent pentru care, în vederea exploatării tuturor împrejurărilor cauzei și valorificării lor în procesul penal, organelor judiciare le este oferită posibilitatea legală de a recurge la cunoștințele unor specialiști din domeniul care interesează.

Expertiza criminalistică își are sediul specific al materiei în prevederile *Ordonanței nr. 75/2000 privind organizarea activității de expertiză criminalistică*, așa cum actul normativ a fost modificat prin art. I, pct. 1 – 17 – III din *Legea nr. 156/2011*.

3. Analiza comparativă din perspectiva prevederilor NCPP privind activitatea expertală și subiectul ocazional al procesului judiciar, expertul judiciar

3.1. Elementul esențial de diferențiere, dintre prevederile CPP – în vigoare și NCPP, îl constituie eliminarea dintre mijloacele tehnice de probă (procedee probatorii) a constatărilor tehnico - științifice, inclusiv cele criminalistice, al căror rol, preponderent constatator, este preluat de expertiza judiciară, ceea ce se desprinde din conținutul textului art. 172 alin. 1 NCPP, cu denumirea marginală de „dispunerea efectuării expertizei”.

Cu alte cuvinte, alături de „clarificarea sau evaluarea unor fapte sau împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză”,

NCPP atribuie rolul de „ constatare a unor fapte sau împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză” expertizei judiciare.

Aceasta presupune că, atunci când „ există pericol de dispariție a unor mijloace de probă sau de schimbare a unor situații de fapt și este necesară lămurirea urgentă a unor fapte sau împrejurări ale cauzei” , iar organul judiciar constată existența unor condiții pozitive, respectiv necesitatea obiectului probațiunii și, pe de altă parte, nu există vreuna din condițiile negative stipulate de prevederile art. 100 alin. 4, lit. a - d din NCPP , se poate dispune efectuarea unei expertize judiciare, chiar și numai pentru constatarea unor fapte sau împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză.

3.2. Un alt element de diferențiere, dintre prevederile CPP – în vigoare și NCPP, îl reprezintă împrejurarea că, prin prevederile NCPP, nu se mai instituie obligativitatea imperativă a organului de urmărire penală de a se adresa, atunci când există experți medico – legali sau experți autorizați în specialitatea respectivă, încadrați în laboratoare ori institute de specialitate publice, în exclusivitate acestora , ci acesta se poate adresa și experților independenți autorizați, din țară sau din străinătate, în condițiile legii .

Cu alte cuvinte, expertizei instituționalizate, ce se realizează în cadrul laboratoarelor sau instituțiilor de specialitate publice, i se alătură, ca posibilitate de opțiune, expertiza efectuată, în condițiile legii, de experți independenți, din țară sau din străinătate.

În mod cert, prin această prevedere, se realizează mai multe deziderate:

a) Se dă satisfacție exigențelor prevederilor incidente în materie ale Convenția Europeană de Apărare a Drepturilor Omului 1950 din 4 noiembrie, respectiv art. 6, paragraful 1² .

² “Cu privire la expertiză, Curtea a stabilit că respectarea principiului contradictorialității și a celorlalte exigențe ale unui proces echitabil se referă la toate dezbaterile ce au loc în fața unui tribunal; de aceea, nu se poate deduce din dispozițiile art. 6 par. 1 că ar exista un alt principiu general și abstract potrivit cu care, atunci când tribunalul desemnează un expert, părțile ar trebui să aibă în toate situațiile facultatea de a asista la discuțiile conduse de acesta sau să li se comunice piesele de care el se folosește. Esențial rămâne faptul ca ele să participe în modalitățile adecvate la procedura contradictorie în fața tribunalului , spre exemplu, prin discutarea conținutului raportului. Curtea a considerat că punerea în discuția părților numai a raportului unui expert medical, nu și avizul întocmit de un „ medic specialist” susceptibil „ să exercite o influență decisivă asupra soluției instanței” a reprezentat o încălcare a principiului contradictorialității (CEDH, 11 ianuarie 2007, Augusto c/a France)”.

b) Se înlătură monopolul expertizei judiciare dispuse și efectuate la nivelul unor institute de specialitate subordonate executivului, cum este cazul I.N.E.C. sau Institutul Național de Criminalistică al IGPR – Ministerul Afacerilor Interne.

c) Se dă eficiență criteriilor de competență științifică, ce reprezintă un element esențial al activității expertale

d) Se instituie concurența – la nivel științific – și în ce privește activitatea expertală realizată, până în prezent, sub auspiciile CPP în vigoare, la nivelul institutului de specialitate subordonat Ministerului Justiției.

3.3. În NCPP se păstrează același sistem al expertizei judiciare constituit din expertiză primară, și nouă expertiză, cu posibilitatea suplimentului de expertiză asemenea actualului cod de procedură penală, adăugându – se posibilitatea ca organul judiciar să procedeze la *audierea expertului*.

3.4. În noua reglementare (NCPP) se face referire expresă la categoria de experți oficiali instituționalizați („*experți medico - legali sau experți oficiali în specialitatea respectivă*”) și la existența laboratorului de expertiză criminalistică , dar numai instituie obligativitatea ca organul judiciar să se adreseze, în exclusivitate, experților medico - legali sau experților oficiali într – o anumită specialitate, în situația în care aceștia există, pendinte de un serviciu medico - legal, de un laborator de expertiză criminalistică sau institut de specialitate, expertiza putând fi efectuată fie de către experții autorizați din laboratoarele sau instituțiile de specialitate (n.n. inclusiv INEC și LIEC), fie de către experți independenți autorizați din țară sau din străinătate.

Asimilați experților oficiali (*instituționalizați*), ce funcționează în laboratoare sau instituții de specialitate sunt și specialiștii care funcționează în cadrul organelor judiciare.

3.5. Nu există o corelare a prevederilor legale, în ce privește denumirea expertizei criminalistice și experților criminaliști, între textele NCPP și cele

“ *Sensul larg specific dat de Convenție noțiunii de martor privește și pe un expert, mai ales atunci când, spre exemplu, o acțiune publică este exercitată în urma raportului pe care acesta l – a redactat, situație în care Curtea a decis că el se apropie de poziția juridică a unui „ martor în acuzare”. Audierea nu contravine dispozițiilor Convenției– a decis instanța europeană -, dar principiul egalității armelor impune un echilibru între această audiere și cea a persoanelor care, sub orice formă, pot fi ascultate, la cererea apărării . De altfel, fosta Comisie a decis că noțiunea de martor, în sensul dispozițiilor art. 6 parag. 3 lit. d, are a fi interpretată că se aplică și experților și că aceste dispoziții nu sunt încălcate dacă expertul a fost interogată de acuzat în cursul procesului ”.*

din Ordonanța nr. 75/2000, cu modificările și adăugirile ulterioare, respectiv cele survenite prin Legea nr. 156/2011, în sensul uniformizării noționale în ce privește expertiza judiciară criminalistică efectuată în cadrul unor institute sau laboratoare publice sau în cadru privat, precum și în ce privește pe experții criminaliști autorizați care le realizează, fie angajați într –un institut sau laborator public, fie în cadru privat, în condițiile în care, în toate situațiile expertizele criminalistice efectuate, când sunt dispuse de către un organ judiciar, și experții criminaliști autorizați care le efectuează, sunt denumite/ți ca fiind oficiale, în înțelesul prevederilor codului de procedură penală (în acest sens a se vedea și prevederile art. II alin. 3 din Legea nr. 156/2011: „*Experții criminaliști autorizați potrivit prezentei legi să efectueze expertize criminalistice sunt experți oficiali în sensul Codului de procedură penală.*”).

Mai exact, conform prevederilor NCPP, experții – la modul general, deci și experții criminaliști, alături de, spre pildă experții medico – legali – *pot fi oficiali*, respectiv cei din cadrul laboratoarelor sau instituțiilor de specialitate – fără a fi precizat dacă acestea sunt publice sau private – *ori independenți*, și anume experții autorizați, în condițiile legii, - din țară sau din străinătate, care se diferențiază de cei oficiali, tocmai prin statutul lor.

Potrivit prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 75/2000 privind organizarea activității de expertiză criminalistică, cu modificările aduse prin Legea nr. 156/2011, experții criminaliști autorizați își desfășoară activitatea în cadrul institutelor publice sau în cadrul laboratoarelor publice ori private de specialitate, constituite conform dispozițiilor legale, nemaexistând delimitarea formală între *experți criminaliști oficiali*, respectiv cei care sunt angajați ai unui institut sau laborator public și *cei neoficiali sau privați ori autorizați* (această din urmă clasificare fiind proprie vechilor prevederi al O.G. nr. 75/2000, anterior modificărilor survenite prin Legea nr. 156/2011.

Pentru acuratețea noțională apreciem că, în textul art. 172 alin. 4 din NCPP, să se facă corelare cu prevederile art. I, punctul 2 din Legea nr. 156/2011, în sensul că textul actual: „*expertiza poate fi efectuată de experți oficiali din laboratoare sau instituții de specialitate ori de experți independenți autorizați din țară sau din străinătate, în condițiile legii*”, să se modifice cu textul: „*expertiza poate fi efectuată de experți autorizați care își desfășoară activitatea în cadrul institutelor publice sau în cadrul laboratoarelor publice ori private de specialitate - din țară sau din străinătate - , constituite conform*

dispozițiilor legale sau în mod individual”, ceea ce este general valabil pentru toate categoriile de expertize judiciare, inclusiv cea criminalistică.

3.6. În NCPP a dispărut posibilitatea de acordare a lămuririlor suplimentare în scris, conform art. 124 alin. 2 și 3 din actualul C. p. p., activitate care a fost înlocuită cu instituția audierii expertului, conform prevederilor art. 179 din NCPP, dacă este necesar pentru lămurirea constatărilor sau concluziilor expertului, la solicitarea părților, organelor judiciare sau din oficiu.

Dacă expertiza s – a realizat într –un institut sau laborator de specialitate, deci inclusiv în cadrul INEC sau LIEC, instituția ve desemna un expert, dintre persoanele care au participat la efectuarea expertizei, ce urmează a fi audiat de către organele judiciare.

3.7. Condiția esențială pentru a se putea dispune o nouă expertiză într – o cauză penală, o reprezintă, potrivit NCPP, existența unor concluzii neclare sau contradictorii în raportul de expertiză ori existența unor contradicții între conținutul și concluziile aceluiași raport de expertiză, iar aceste deficiențe nu înlăturate prin audierea expertului, spre deosebire de Codul de Procedură Penală în vigoare, care prevede drept condiție existența unor îndoieli ale organului judiciar, cu privire la exactitatea concluziilor raportului de expertiză.

B. Fundamentul științific al activității de expertiză criminalistică

Expertiza criminalistică reprezintă unul dintre felurile de expertiză, din categoria largă de expertize judiciare, cu specificul și particularitățile proprii, ce o deosebesc de expertizele judiciare contabile, tehnice sau medico – legale, care, fiecare dintre ele, au o reglementare proprie distinctă de reglementarea proprie a expertizei criminalistice.

Elementul esențial de diferențiere dintre diferitele feluri de expertiză rezidă în fundamentul științific al fiecărei dintre acestea, în cazul expertizei criminalistice fundamentul științific constituindu – l *procesul identificării criminalistice* – cu fazele și metodologia specifice - , însoțit de *principiile identificării criminalistice*.

La rândul ei, în cadrul expertizei criminalistice se disting mai multe genuri posibile de expertize, particularizate de specificul activității expertale, fiecare cu elementele caracteristice proprii.

Ca numitor comun al tuturor genurilor de expertiză criminalistică se desprinde *cercetarea traseologică*, ce însoțește aproape obligatoriu oricare gen de activitate expertală criminalistică.

Examinarea traseologică, specifică oricărei expertize criminalistice, face, de pildă, delimitarea dintre expertiza criminalistică a accidentelor de trafic rutier și expertiza judiciară tehnică a accidentelor de trafic rutier, după cum și diferențierea dintre expertiza criminalistică a vocii și a vorbirii și expertiza criminalistică a fotografiilor și a imaginilor video, pe de o parte, și expertiza judiciară tehnică a echipamentelor de înregistrare, foto – video, pe de altă parte ș.a.

Identificarea criminalistică este „*un proces de constatare a identității unor persoane, obiecte sau fenomene aflate în legătură causală cu fapta ilicită, prin metode științifice criminalistice, în scopul stabilirii adevărului în procesul judiciar*”³.

A fost exprimat punctul de vedere că și teoria Bayes – iană⁴, are vaste aplicații în științele forensice⁵, conform căreia “*rata de asemănare LR (lb. engl. likelihood ratio) este o indicație obiectivă și reprezintă opinia expertului ca raport al probabilităților*”⁶, ceea ce ar putea constitui un alt fundament științific al activității expertale.

³ Emilian Stancu, *Tratat de criminalistică*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p.47.

Menționăm și alte definiții ale identificării criminalistice:

- *Stabilirea prin mijloace tehnico – științifice a identității unei ființe sau a unui obiect care are legătură cu fapta incriminată* (Lucian Ionescu, Dumitru Sandu, *Identificarea criminalistică*, Ediția a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p.47.
- *Proces de stabilire, cu ajutorul mijloacelor și metodelor proprii științei criminalistice, a factorului creator al urmei, pe baza caracteristicilor acestuia, constituite într – un sistem unitar și individualizat, conținute, transmise sau reflectate în urmă* (Nicolae Dan, *Tratat practic de criminalistică*, vol. II, Ed. Ministerului de Interne, București, 1979, p.10.

⁴ Teorema lui Bayes, una dintre teoremele fundamentale ale teoriei probabilității. (cf. Adrian Petre și Cătălin Grigoraș, *Înregistrările audio și audio – video*, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p.212.)

⁵ Cătălin Grigoraș în Adrian Petre și Cătălin Grigoraș, *Înregistrările audio și audio – video*, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p.212.

⁶ LR (*rata de asemănare*) reprezintă *rezultatul (câțul) raportului dintre probabilitatea ca proba(ex.: vocea, scrisul, profilul genetic ș.a.) necunoscută să aparțină suspectului și probabilitatea ca proba necunoscută să nu aparțină suspectului*. (cf. Adrian Petre și Cătălin Grigoraș, *Înregistrările audio și audio – video*, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p.212.)

CAPITOLUL III

GENURILE ȘI FORMELE DE EXPERTIZĂ EFECTUATE ÎN CADRUL I.N.E.C. ȘI A LABORATOARELOR INTERJUDEȚENE (TERITORIALE)

A. Genuri de expertiză criminalistică, conform prevederilor art. 3 din HGR nr. 368/1999

- a) expertiza scrisului și a documentelor;
- b) expertiza bancnotelor, monedelor metalice, titlurilor de credit public, cecurilor, precum și a titlurilor de orice fel pentru efectuarea plăților;
- c) expertiza urmelor digitale, palmare și plantare;
- d) expertiza urmelor lăsate de ființe și obiecte;
- e) expertiza armelor de foc și a munițiilor;
- f) expertiza fizico-chimica a probelor materiale;
- g) expertiza urmelor biologice;
- h) expertiza accidentelor de trafic;
- i) expertiza exploziilor, incendiilor și a accidentelor de munca;
- j) expertiza vocii și a vorbirii;
- k) expertiza fotografiilor și a înregistrărilor video;
- l) expertiza altor urme, cu excepția celor care fac obiectul expertizelor medico-legale.

B. Genuri de expertiză criminalistică efectuate de către experții criminaliști autorizați, conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 75/2000, cu modificările ulterioare

- a) expertiza grafica și tehnica a documentelor;
- b) expertiza dactiloscopica a urmelor palmare și plantare;
- c) expertiza traseologica a urmelor lasate de fiinte și obiecte;
- d) expertiza balistica a armelor și a munitiilor;
- e) expertiza fizico-chimica a probelor materiale;
- f) expertiza criminalistica în accidente de trafic terestru;

- g) expertiza criminalistica in accidente de trafic aerian;
- h) expertiza criminalistica in accidente de trafic fluvial si maritim;
- i) expertiza criminalistica in explozii si incendii;
- j) expertiza vocii si vorbirii;
- k) expertiza imaginilor;
- l) expertiza biologica;
- m) expertiza genetica;
- n) expertiza aplicatiilor si datelor informatice;
- o) expertiza pentru detectia comportamentului simulat (poligraf);
- p) expertiza drogurilor si a stupefiantelor."

Se remarcă împrejurarea că I.N.E.C. nu are acoperite cu activitate expertală domeniile de expertiză biologică, expertiză genetică (care în aprecierea personală sunt din domeniul bio criminalisticii), expertiză pentru detectia comportamentului simulat (poligraf), expertiza drogurilor si a stupefiantelor, ceea ce constituie un punct de reflecție pentru eventuala extindere, în viitor, a domeniului de activitate a institutului.

CAPITOLUL IV

COMPETENȚA MATERIALĂ, ȘTIINȚIFICĂ ȘI TERITORIALĂ A LABORATOARELOR DE EXPERTIZĂ CRIMINALISTICĂ (LIEC) ȘI A STRUCTURII CENTRALE (INEC) DIN CADRUL MINISTERULUI JUSTIȚIEI

A. Competența după materie (*ratione materiae*)

1. *Competența materială a LIEC*

LIEC efectuează în toate cazurile *prima expertiză* criminalistică dispusă de organele judiciare, potrivit art.172 din NCPP și art. 330 din C.p.civ. și art. 11 lit. a din HGR nr. 368/1999 cu modificările ulterioare, cu excepția situațiilor în care: *a) nu dispune de condițiile tehnice (aparatură, echipamente, programe, soft-uri, ș.a.) necesare efectuării expertizei dispuse; b) în cadrul LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu există ori se află în indisponibilitate sau în incapacitate temporară de muncă ori în caz de incompatibilitate expertul(ii) criminalist(i) oficial(i) atestat(i) în genul de expertiză dispus de organul judiciar; c) în situația în care expertiza criminalistică dispusă prezintă dificultate ori complexitate deosebită; sau*

pentru care laboratoarele interjudețene nu au condiții tehnice ori resurse umane.

2. Competența materială a INEC

INEC, prin „*sectorul de identificări criminalistice*” și „*sectorul de inginerie criminalistică*”, efectuează expertize criminalistice dispuse de organele judiciare, potrivit prevederilor legale, după cum urmează:

a) *prin sectorul de identificări criminalistice* se efectuează următoarele genuri de expertiză criminalistică: expertiza scrisului și a documentelor; expertiza bancnotelor, monedelor metalice, titlurilor de credit public, cecurilor, precum și a titlurilor de orice fel pentru efectuarea plăților; expertiza urmelor digitale, palmare și plantare; expertiza urmelor lăsate de ființe și obiecte; expertiza armelor de foc și a munițiilor; expertiza fizico-chimică a probelor materiale, expertiza altor urme cu excepția celor care fac obiectul expertizei medico-legale;

b) *prin sectorul de inginerie criminalistică* se efectuează următoarele genuri de expertiză criminalistică: expertiza accidentelor de trafic; expertiza incendiilor, exploziilor și a accidentelor de muncă; expertiza vocii și a vorbirii; expertiza fotografiilor și a înregistrărilor video, expertiza altor urme cu excepția celor care fac obiectul expertizei medico-legale.

Sectorul de identificări criminalistice și sectorul de inginerie criminalistică din cadrul INEC efectuează expertize criminalistice dispuse de organele judiciare, după cum urmează:

1) *prima expertiză (PEX)*, dispusă în condițiile art. 172 din NCPP și art. 330 din C.p.civ. și art. 10 lit. a din HGR nr. 368/1999, așa cum a fost modificat prin art. I, pct. 7 din HGR nr. 458/2009, în anumite situații concrete, ce se referă la condițiile existente în cadrul LIEC - urilor ⁷,

2) *în toate cazurile, prima nouă expertiză criminalistică (NEX.1)*, este dispusă de organele judiciare, în condițiile art. 181 din NCPP sau art. 338 din C.p.civ., potrivit competenței materiale.

⁷ a) LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu dispune de condițiile tehnice (aparatură, echipamente, programe, soft-uri, ș.a.) necesare efectuării expertizei dispuse;

b) în cadrul LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu există ori se află în indisponibilitate sau în incapacitate temporară de muncă ori în caz de incompatibilitate expertul(ii) criminalist(i) oficial(i) atestat(i) în genul de expertiză dispus de organul judiciar;

c) în situația în care expertiza criminalistică dispusă prezintă dificultate ori complexitate deosebită; **sau pentru care laboratoarele interjudețene nu au condiții tehnice ori resurse umane.**

3) *cea de – a doua nouă expertiză criminalistică (NEX. 2)*, împrejurare care nu este menționată în vreo prevedere legală, dar situațiile faptice concrete din practica de expertiză judiciară criminalistică demonstrează că este posibilă necesitatea acesteia⁸, considerent pentru care, prin extensia prevederilor legale incidente și potrivit principiului că ceea ce nu este interzis este permis.

B. Competența științifică

1. *Criterii de competență științifică.*

Competența științifică este determinată de:

a) studii doctorale, masterale, postuniversitare ori universitare de scurtă sau lungă durată într-un domeniu ce corespunde unui anumit gen de expertiză criminalistică ce cuprinde în aria de studii cunoștințele necesare realizării acelu gen de expertiză;

b) atestarea pentru efectuarea unui anumit gen de expertiză;

c) lucrări științifice (monografii, articole, comunicări științifice) publicate într-un anumit domeniu al expertizei criminalistice;

d) experiența îndelungată în efectuarea unui anumit gen de expertiză criminalistică, materializată în rapoarte de expertiză criminalistică;

e) cursuri de pregătire profesională sau de specializare caracteristice unui anume gen de expertiză criminalistică.

2. Efectuarea unui anumit gen de expertiză criminalistică sau concluziile la probleme ce fac parte din aria de problematici a unui anume gen de expertiză criminalistică se poate (pot) realiza numai de către expertul criminalist oficial care îndeplinește cumulativ cele puțin două din criteriile de competența științifică prevăzute în alin.1 lit. a – e din prezentul articol.

C. Competența teritorială (*ratione loci*)

1. *Competența teritorială este determinată de:*

⁸ *a) există concluzii diferite sau contrare exprimate în raportul primei expertize efectuată în condițiile art. 172 din NCPP sau art. 330 din C. pr. civ. și raportul de primă nouă expertiză efectuată în condițiile art. 181 din NCPP sau art.338 din C.p.civ., potrivit competenței materiale.*

b) există concluzii diferite sau contrare exprimate în concluziile primei și/sau primei noi expertize criminalistice efectuate în sistemul INEC și cele exprimate în concluziile expertizelor judiciare criminalistice efectuate în sistemul Institutului de Criminalistică al I.G.P.R. – M.I.R.A. ori altui institut sau laborator de specialitate – public ori privat -.

a) circumscripțiile teritoriale în care funcționează organele judiciare care dispun efectuarea expertizei criminalistice;

b) raza de competență a LIEC.

De regulă, efectuarea primei expertize criminalistice se realizează de LIEC în a cărui rază de competență este cuprinsă circumscripția organului judiciar care dispune expertiza, *cu excepțiile menționate supra*, respectiv:

- *LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu dispune de condițiile tehnice (aparatură, echipamente, programe, soft-uri, ș.a.) necesare efectuării expertizei dispuse;*
- *în cadrul LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu există ori se află în indisponibilitate sau în incapacitate temporară de muncă ori în caz de incompatibilitate expertul(ii) criminalist(i) oficial(i) atestat(i) în genul de expertiză dispus de organul judiciar;*
- *în situația în care expertiza criminalistică dispusă prezintă dificultate ori complexitate deosebită;*

2. Competența teritorială a LIEC.

LIEC București are competență teritorială pentru județele: Argeș, Brăila, Buzău, Călărași, Constanța, Dâmbovița, Galați, Giurgiu, Ialomița, Ilfov, Prahova, Teleorman, Tulcea, Vâlcea, Vrancea și Municipiul București.

LIEC Cluj are competență teritorială pentru județele: Alba, Bistrița Năsăud, Brașov, Cluj, Covasna, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Sălaj, Sibiu.

LIEC Iași are competență teritorială pentru județele: Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui.

LIEC Timișoara are competență teritorială pentru județele: Arad, Bihor, Caraș-Severin, Satu Mare, Timiș.

LIEC Craiova are competență teritorială pentru județele: județele Dolj, Gorj, Mehedinți și Olt.

3. Competența teritorială a INEC.

Sectorul de identificare criminalistică și sectorul de inginerie criminalistică din INEC au *competență teritorială generală*.

D. PROBLEME COMUNE REFERITOARE LA COMPETENȚĂ

1. Incompatibilități privind expertul judiciar criminalist autorizat

Persoana aflată în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 64 din NCPP nu poate fi desemnată ca expert, iar în cazul în care a fost desemnată, hotărârea judecătorească nu se poate întemeia pe constatările și concluziile acesteia. Motivul de incompatibilitate trebuie dovedit de cel ce îl invocă.

Motivele de incompatibilitate, în concret sunt:

a) a fost reprezentant sau avocat al unei părți ori al unui subiect procesual principal, chiar și în altă cauză;

b) este rudă sau afîn, până la gradul al IV-lea inclusiv, ori se află într-o altă situație dintre cele prevăzute la art. 177 din Codul penal (membru de familie), cu una dintre părți, cu un subiect procesual principal, cu avocatul ori cu reprezentantul acestora;

c) a fost expert sau martor, în cauză

d) este tutore sau curator al unei părți sau al unui subiect procesual principal;

e) a efectuat, în cauză, acte de urmărire penală sau a participat, în calitate de procuror, la orice procedură desfășurată în fața unui judecător sau a unei instanțe de judecată;

f) există o suspiciune rezonabilă că imparțialitatea judecătorului este afectată Nu poate fi desemnată ca expert persoana care a avut această calitate în aceeași cauză, cu excepția situației în care aceasta este recomandată de părți sau de procuror.

g) Nu poate fi desemnată ca expert recomandat de părți în aceeași cauză o persoană care funcționează în cadrul aceleiași instituții medico-legale, institut sau laborator de specialitate cu expertul desemnat de conducerea instituției respective la solicitarea organului judiciar.

(toate cele de mai sus sunt prevederi procedural penale din NCPP)

h) Funcția de expert criminalist este incompatibilă cu orice alte funcții publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, a celor de instruire din cadrul instituțiilor de formare profesională, precum și

a funcțiilor de cercetare. (reprezintă prevedere a Statutului specialistului criminalist angajat INEC)

2. Interdicții pentru experții criminaliști autorizați

(Prevederi ale Statutului specialistului criminalist angajat INEC)

a) să participe la efectuarea expertizelor criminalistice în perioada în care dețin calitatea de experți criminaliști în cadrul INEC;

b) să efectueze expertize criminalistice în afara celor realizate în cadrul INEC;

c) să exercite orice activități de natură să lezeze prestigiul instituției din care fac parte;

d) Expertul criminalist nu poate acorda consultații de specialitate, în legătură cu atribuțiile ce îi revin, persoanelor care nu funcționează în cadrul INEC;

e) Expertul criminalist este obligat să dea, anual, o declarație pe propria răspundere în care să menționeze dacă soțul, rudele ori afinii până la gradul al IV-lea inclusiv exercită o funcție sau desfășoară o activitate juridică ori activități de investigare sau cercetare penală, precum și locul de muncă al acestora. Declarația se înregistrează și se depune la dosarul profesional personal al fiecărui expert;

f) Experții criminaliști nu pot fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații. Experții criminaliști completează anual o declarație autentică pe propria răspundere, potrivit legii penale, din care să rezulte că nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații. Consiliul Suprem de Apărare a Țării verifică, din oficiu sau la sesizarea ministrului justiției, realitatea declarațiilor prevăzute la alin. (2).

3. Excepții de necompetență.

Excepțiile de necompetență materială și de necompetență științifică pot fi ridicate în toată durata de efectuare a primei sau a noii expertize ori a suplimentelor de expertiză corespunzătoare de la momentul înregistrării lucrării și până la momentul expedierii acesteia la organul judiciar care a dispus, precum și în tot timpul procesului judiciar în cadrul căruia s-a efectuat expertiza criminalistică, până la pronunțarea hotărârii definitive sau a soluției definitive dispuse de organul de urmărire penală

Excepția de necompetență teritorială poate fi ridicată până la momentul în care raportul de expertiză este trimis la organul judiciar care a dispus efectuarea expertizei criminalistice.

4. Declinarea de competență.

LIEC care își declină competența trimite întreaga lucrare aceluși LIEC sau sector din cadrul INEC arătat ca fiind competent, printr-un *referat de declinare*.

Constatarea cazurilor constând în aceea că: a) LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu dispune de condițiile tehnice (aparatură, echipamente, programe, soft-uri, ș.a.) necesare efectuării expertizei dispuse; b) în cadrul LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu există ori se află în indisponibilitate sau în incapacitate temporară de muncă ori în caz de incompatibilitate expertul(ii) criminalist(i) oficial(i) atestat(i) în genul de expertiză dispus de organul judiciar; c) în situația în care expertiza criminalistică dispusă prezintă dificultate ori complexitate deosebită; **este de atributul șefului LIEC, care va sesiza sectorul din cadrul INEC (recomandabil într - un termen de cinci zile de la primirea lucrării de la organul judiciar care a dispus efectuarea expertizei), printr-un referat motivat ce constituie și referat de declinare cu arătarea motivelor și prevederilor pe care le consideră aplicabile.**

Constatarea cazurilor constând în aceea că: a) *există concluzii diferite sau contrare exprimate în raportul primei expertize efectuată în condițiile art. 172 din NCPP sau art. 330 din C.p.civ. și raportul de nouă expertiză efectuată în condițiile art. 181 din NCPP ori art. 338 din C.p.civ.;* b) *există concluzii diferite sau contrare exprimate în concluziile primei și/sau noii expertize criminalistice efectuate în sistemul INEC și cele exprimate în concluziile expertizelor criminalistice efectuate în sistemul Institutului de Criminalistică al I.G.P.R. – M.I.R.A., este atributul șefului de sector din cadrul INEC care, (recomandabil în termen de cinci zile de la primirea lucrării), printr-un referat motivat cu propuneri corespunzătoare, va sesiza directorul INEC, iar acesta, printr-o rezoluție motivată, (recomandabil în termen de cinci zile de la primirea referatului), va desemna comisia de experți criminaliști oficiali care va efectua expertiza dispusă de organul judiciar.*

5. Conflictul de competență.

Orice conflict de competență materială, științifică sau teritorială se soluționează de către directorul INEC prin rezoluție motivată, într - un termen rezonabil (recomandabil de cinci zile de la momentul în care a fost

sesizat), de către șeful LIEC sau șeful de sector din cadrul INEC, care refuză competența printr-un referat motivat.

6. Refuzul de efectuare a expertizei.

LIEC sau INEC poate refuza justificat efectuarea expertizei criminalistice dispusă de organul judiciar atunci când obiectivele și problemele (întrebările) rezultate din actul emis de organului judiciar nu constituie obiect al expertizei criminalistice, ci al unei expertize tehnice sau altă categorie a expertizei judiciare.

LIEC sau INEC pot să refuze efectuarea unei expertize criminalistice în cazul în care organul judiciar care a dispus nu asigură informațiile, mijloacele materiale de probă, materialele de comparație, accesul la materialul dosarului necesar executării lucrării ori dacă nu sunt asigurate condițiile necesare pentru efectuare expertizei.

LIEC sau INEC poate refuza efectuarea expertizei criminalistice atunci când în cadrul instituției nu există experți criminaliști oficiali cu competență științifică arătată supra.

Refuzul de efectuare a expertizei criminalistice dispuse trebuie să fie motivat și exprimat în scris de expertul desemnat cu efectuare lucrării și șeful nemijlocit al acestuia, prezentat directorului INEC care va înștiința organul judiciar care a dispus efectuarea expertizei.

7. Recuzarea, abținerea și înlocuirea expertului

7.1. Abținerea

Expertul criminalist oficial este obligat să declare, după caz, șefului LIEC, șefului de sector din cadrul INEC sau directorului INEC, că se abține de a efectua expertiza criminalistică pentru care a fost desemnat, cu arătarea cazului de interdicție sau incompatibilitate ce constituie motivul abținerii.

Declarația de abținere se face de îndată ce expertul criminalist obligat la aceasta a luat cunoștință de existența cazului de interdicție sau de incompatibilitate.

7.2. Recuzarea

În cazul în care expertul criminalist nu a făcut declarație de abținere, poate fi recuzat de către orice persoană, de îndată ce aceasta a luat la cunoștință de existența cazului de interdicție sau incompatibilitate.

Constatarea situațiilor prevăzute în art. 7.1. și 7.2. se realizează, după caz, de șeful LIEC, șeful de sector din cadrul INEC ori de directorul INEC, din oficiu sau la orice sesizare internă ori externă, printr-un referat motivat.

7.3. Înlocuirea expertului criminalist autorizat

Sediul materiei îl constituie prevederile art. 176 din NCPP.

Expertul poate fi înlocuit de către organul de urmărire penală prin ordonanță sau de către instanță prin încheiere, după citarea expertului, și după ce se comunică împrerurarea respectivă asociației sau corpului profesional de care aparține acesta:

- *dacă refuză în mod nejustificat efectuarea expertizei,*
- *dacă nu finalizează, în mod nejustificat, raportul de expertiză până la termenul fixat,*
- *când este admisă declarația sa de abținere sau cererea de recuzare*
- *ori în cazul în care se află în imposibilitate obiectivă de a efectua sau finaliza expertiza.*

Expertul înlocuit trebuie, sub sancțiunea prevăzută la art. 283 alin. (4), respectiv amendă judiciară, în cuantum de 500 – 5.000 lei, să pună de îndată la dispoziția organului judiciar toate actele sau obiectele încredințate, precum și observațiile cu privire la activitățile desfășurate până la momentul înlocuirii sale.

E. NUMIREA EXPERTULUI CRIMINALIST AUTORIZAT PENTRU EFECTUAREA EXPERTIZEI

Potrivit prevederilor art. 173 din NCPP, expertul este numit pentru efectuarea unei expertize judiciare prin ordonanța procurorului sau prin încheierea instanței de judecată.

Prevederile legale procedural penale lasă la latitudinea conducerii administrative a LIEC sau INEC desemnarea expertului sau experților criminaliști autorizați care vor efectua expertiza dispusă, cu instituirea obligației de a comunica numele acestuia/ora organului judiciar care a dispus efectuarea expertizei.

De la momentul dispunerii de către organul judiciar a efectuării unei expertize criminalistice și până la desemnarea propriu zisă a expertului/ilor

criminalist/ști autorizați care efectuează lucrarea se parcurg mai multe etape, după cum urmează:

a) Investirea cu efectuarea expertizei criminalistice

LIEC sau INEC sunt investite cu efectuarea expertizei criminalistice de organul de urmărire penală ori instanța de judecată, civilă sau penală, prin actul procesual și procedural emis de către acestea.

În cadrul LIEC sau INEC, persoanele competente, după caz, șeful LIEC, șeful de sector din cadrul INEC sau directorul INEC, desemnează expertul sau comisia de experți criminaliști autorizați cu efectuarea expertizei dispuse de organul judiciar, prin rezoluție scrisă și datată, ori prin rezoluție motivată acolo unde este cazul.

b) Desemnarea experților criminaliști oficiali cu efectuarea expertizei dispuse de organul judiciar

- Șeful LIEC desemnează expertul sau experții criminaliști autorizați însărcinați cu efectuarea expertizei.
- Directorul INEC repartizează lucrarea, potrivit competenței materiale, sectorului din cadrul INEC, iar șeful de sector desemnează expertul sau comisia de experți însărcinați cu efectuarea expertizei.
- La desemnarea experților pentru efectuarea unei expertize dispuse de organul judiciar se vor avea în vedere criteriile de competență științifică descrise supra.
- La desemnarea experților se vor avea în vedere și criteriile privind încărcătura de lucrări aflate pe rolul experților criminaliști autorizați, potrivit evidenței conduse la zi de către șeful LIEC, șeful de sector din cadrul INEC, după caz.
- suplimentul de expertiză criminalistică dispuse de organele judiciare va fi efectuat întotdeauna de același expert sau aceeași comisie de experți desemnat(ă) de șeful LIEC, de șeful de sector din cadrul INEC sau de directorul INEC, care a/au efectuat expertiza
- Expertul sau comisia de experți desemnat(ă) cu efectuarea unei expertize criminalistice nu poate fi schimbat(ă) decât în următoarele condiții:
 - *existența vreunui caz de incompatibilitate;*
 - *admiterea cererii de abținere sau de recuzare a expertului sau a unuia dintre experți;*
 - *în situația în care organul judiciar dispune înlocuirea expertului;*

- *la cererea motivată de cauze obiective (concediu de boală, întreruperea activității pe o perioadă mai mare de 30 de zile, delegare, detașare ori trecerea într-o altă activitate) formulată de expertul desemnat;*
 - *în caz de încetare a activității prin pensionare, demisie ori alte cauze asemănătoare;*
 - *în caz de suspendare din activitate;*
 - *în orice altă situație obiectivă, însă cu acceptul expertului inițial desemnat și în baza unui referat motivat al persoanei care l-a desemnat.*
- **Redistribuirea efectuării expertizei criminalistice se efectuează, după caz, de șeful LIEC, șeful de sector din cadrul INEC sau directorul INEC, printr-o rezoluție motivată.**

F. AUDIEREA EXPERTULUI

Temeiul juridic al acestei activități îl reprezintă prevederile art. 179 din NCPP.

Expertul poate fi audiat atât în cursul urmăririi penale, de organul de urmărire penală, cât și în cursul judecății, de instanță, la cererea procurorului, a părților, a subiecților procesuali principali sau din oficiu, **dacă organul judiciar apreciază că audierea este necesară pentru lămurirea constatărilor sau concluziilor expertului.**

Este vorba deci de precizări lămuritoare necesare organului judiciar, clarificări care poartă asupra aceluiași concluzii, care necesită o argumentare suplimentară .

Mutatis mutandis, audierea expertului se impune pentru deslușirea conținutului, a înțelesului examinării de specialitate, explicarea unor noțiuni, categorii preluate din diferite ramuri ale științei (*fizică, chimie, biologie ș.a.*)⁹.

Dacă expertiza a fost efectuată de o instituție medico-legală, institut sau laborator de specialitate, așa cum este cazul INEC, instituția, prin director, șef sector sau șef LIEC, după caz, **va desemna un expert, dintre persoanele care au participat la efectuarea expertizei, ce urmează a fi audiat de către organul de urmărire penală sau de instanță.**

⁹ Aurel Ciopraga, *Criminalistica – Tratat de tactică*, Ed. Gama, Iași, p. 417

Remarcăm împrejurarea că, prevederea din actualul cod de procedură penală, referitoare la lămuririle scrise solicitate expertului sau institutului de ori laboratorului de specialitate, a fost înlocuită cu procedura ascultării expertului.

Audierea expertului se efectuează potrivit dispozițiilor privitoare la audierea martorilor, de altfel acesta este și cotat ca fiind un martor științific¹⁰ și vizează situații cum ar fi:

- modul de redactare și forma de prezentare a raportului de expertiză [*maniera de redactare a părții expositive și a concluziilor, explicarea modului de ilustrare (a iconografeii utilizate), a demonstrațiilor ce însoțesc raportul (formule, calcule, scheme, schițe, planșe, fotografii etc.)*], atunci când există neclarități,
- operațiile proprii examinărilor efectuate, la metodele și tehnicile de lucru care au condus la formularea anumitor concluzii, atunci când există neclarități
- maniera de prezentare a tehnicilor și metodelor de lucru utilizate și modul de formulare a concluziilor impun necesitatea unor precizări fără de care nu se poate stabili înțelesul exact al examinării de specialitate¹¹.

G. EFECTUAREA SUPPLEMENTULUI DE EXPERTIZĂ CRIMINALISTICĂ JUDICIARĂ

Temeiul juridic al dispunerii și efectuării suplimentului de expertiză criminalistică îl constituie prevederile art. 180 din NCPP și art. 337 din C. pr. cv., atunci când expertiza nu este completă, iar această deficiență nu poate fi suplinită prin audierea expertului care a efectuat lucrarea.

Este vorba deci de complinirea fie a aspectelor argumentative sau demonstrative, fie a unor elemente din conținutul concluziilor, clarificări necesare organului judiciar, care poartă fie asupra problematicilor ce au făcut obiectul examinării, deci la care expertul trebuia să răspundă și nu a făcut – o, fie asupra unor situații nou ivite, dar aflate într – o legătură cu situațiile anterioare decelate expertului, care necesită o argumentare suplimentară.

„Caracterul incomplet al examinării de specialitate vizează una din următoarele situații:

¹⁰ Gh. Mateuț, *Tratat de procedură penală, Partea Generală*, vol. II, Ed. C.H.Beck, București, 2012, p. 22.

¹¹ Aurel Ciopraga, *Criminalistica – Tratat de tactică*, Ed. Gama, Iași, p. 417.

- *Datorită unor împrejurări obiective (formularea unor termeni imprecizi a obiectului expertizei, formularea confuză sau greșită a întrebărilor, omisiunea unor întrebări, inexistența sau insuficiența materialelor de comparație etc.) sau subiective (omisiunea expertului de a examina anumite aspecte ale cauzei), expertul nu răspunde la toate chestiunile formulate de organul judiciar,*
- *Datorită insuficienței – cantitative și/sau calitative – materialelor trimise expertului sau unor alte împrejurări, chestiunea supusă examinării primește un răspuns parțial, care nu satisface organul judiciar,*
- *Ulterior dispunerii expertizei apar noi împrejurări de fapt, aflate în anumite raporturi cu cele ce au făcut obiectul examinării inițiale, deci situații nou ivite, necunoscute în momentul în care s – a dispus efectuarea expertizei „¹².*

Suplimentul de expertiză criminalistică dispus de organele judiciare corespunzător primei expertize, cât și al noii expertize, se efectuează potrivit competenței materiale, de către același expert criminalist autorizat sau comisie de experți criminaliști autorizați, desemnați prin rezoluție scrisă și datată a șefului LIEC, a șefului de sector INEC sau a directorului INEC, după caz.

În situația în care pentru efectuarea suplimentului de primă expertiză sau de nouă expertiză nu este posibilă desemnarea aceluiași expert sau comisie de experți, șeful LIEC, șeful de sector din cadrul INEC sau directorul INEC, după încunoaștințarea organului judiciar, va desemna pentru efectuarea lucrării *un alt expert criminalist autorizat* decât cel care a efectuat raportul de expertiză criminalistică inițial.

CAPITOLUL V

PRIMA EXPERTIZĂ, PRIMA NOUĂ EXPERTIZĂ ȘI A DOUA NOUĂ EXPERTIZĂ JUDICIARĂ CRIMINALISTICĂ REALIZATE ÎN CADRUL I.N.E.C.

1) Prevederi cu caracter general

În sistemul INEC, atunci când expertiza dispusă de organul judiciar are același/aceleași obiectiv/e, la dispoziția expertului criminalist autorizat a fost pus același obiect în litigiu, obiectivele expertizei se referă la aceeași

¹² Aurel Ciopraga, *Criminalistica – Tratat de tactică*, Ed. Gama, Iași, p. 415 – 416.

stare de fapt, eveniment, fenomen, la aceeași substanță ori obiect, există posibilitatea efectuării unei prime expertize (PEX) și unei prime noi expertize criminalistice (NEX. 1), însoțite fiecare în parte de posibilitatea audierii expertului și de efectuarea unui supliment de expertiză, deci 2 grade de expertize, ceea ce constituie regula.

Cu titlu de excepție, există posibilitatea efectuării celei de – a doua nouă expertiză (NEX. 2), în următoarele situații:

a) există concluzii diferite sau contrare exprimate în raportul primei expertize efectuată în condițiile art. 172 din NCPP sau art. 330 din C.p.civ. și raportul de primă nouă expertiză efectuată în condițiile art. 181 din NCPP sau art.338 din C.p.civ., potrivit competenței materiale.

b) există concluzii diferite sau contrare exprimate în concluziile primei și/sau primei noi expertize criminalistice efectuate în sistemul INEC și cele exprimate în concluziile expertizelor criminalistice efectuate în sistemul Institutului de Criminalistică al I.G.P.R. – M.A.I. ori alt institut sau laborator de specialitate – public ori privat -.

Sintetizând, învederăm că, în cadrul INEC și al LIEC, sunt posibile următoarele forme ale expertizei criminalistice:

a) prima expertiză (PEX), dispusă în condițiile art. 172 din NCPP și art. 330 din C.p.civ. și art. 10 lit. a din HGR nr. 368/1999, așa cum a fost modificat prin art. I, pct. 7 din HGR nr. 458/2009

b) prima nouă expertiză criminalistică (NEX. 1), dispusă de organele judiciare, în condițiile art. 181 din NCPP sau art. 338 din C.p.civ., potrivit competenței materiale.

c) cea de – a doua nouă expertiză criminalistică (NEX. 2), posibil de a fi efectuată în anumite condiții, nestipulate în prevederile procesual și procedural penale ori civile, dar determinate de situații factice concrete și rezultă din coroborarea prevederilor codurilor de procedură – penală și civilă – cu cele stipulate în actele normative ce reglementează activitatea de expertiză judiciară criminalistică.

2. Prima expertiză judiciară criminalistică (PEX.)

Procedura efectuării primei expertize criminalistice se realizează conform prevederilor și regulilor, menționate în actele normative care

reglementează activitatea expertală judiciară, în general, și cea criminalistică, în special.

Prima expertiză criminalistică dispusă de organele judiciare (PEX), potrivit art. 172 din NCPP sau art. 330 din C.p.civ. și art. 11 lit. a din HGR nr. 368/1999 cu modificările ulterioare se efectuează, de regulă, în toate cazurile, la nivelul LIEC.

Prima expertiză (PEX), dispusă în condițiile art. 172 din NCPP și art. 330 din C.p.civ. și art. 10 lit. a din HGR nr. 368/1999, așa cum a fost modificat prin art. I, pct. 7 din HGR nr. 458/2009, se efectuează de Sectorul de identificări criminalistice și de Sectorul de inginerie criminalistică din cadrul INEC în cazurile în care:

a) LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu dispune de condițiile tehnice (aparatură, echipamente, programe, soft-uri, ș.a.) necesare efectuării expertizei dispuse;

b) în cadrul LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu există ori se află în indisponibilitate sau în incapacitate temporară de muncă ori în caz de incompatibilitate expertul(ii) criminalist(i) oficial(i) atestat(i) în genul de expertiză dispus de organul judiciar;

c) în situația în care expertiza criminalistică dispusă prezintă dificultate ori complexitate deosebită;

Prima expertiză criminalistică (PEX) se efectuează de către un singur expert criminalist autorizat desemnat prin rezoluție scrisă și datată de șeful LIEC.

În cazurile în care obiectivele expertizei criminalistice dispuse de organul judiciar cuprind probleme ce aparțin de unul sau mai multe genuri de expertiză criminalistică, iar expertul criminalist autorizat desemnat să efectueze lucrarea nu este atestat pentru acele genuri de expertiză criminalistică, șeful LIEC va desemna și un alt expert criminalist autorizat care deține respectiva atestare pentru efectuarea respectivei expertize.

În acest caz expertiza criminalistică se efectuează de doi experți, iar raportul de expertiză se semnează de către ambii experți criminaliști oficiali.

În situația prevăzută la alineatul precedent fiecare dintre cei doi experți criminaliști autorizați desemnați va proceda la efectuarea expertizei dispuse de organul judiciar, doar pentru obiectivul sau problema (întrebarea) pentru care are competența științifică.

Despre împrejurările sus arătate se fac mențiunile corespunzătoare în partea introductivă a raportului de expertiză criminalistică.

Responsabilitatea pentru conținutul științific al raportului de expertiză criminalistică, aparține fiecăruia dintre cei doi experți criminaliști oficiali desemnați, ținând seama de lucrările și concluziile proprii.

Atunci când, în cadrul LIEC nu există expert criminalist autorizat care are competența științifică necesară efectuării unei anumite lucrări sau expertul criminalist autorizat care are competența susarătată se află în imposibilitate obiectivă de a efectua prima expertiză, la sesizarea șefului LIEC sau a șefului de sector din cadrul INEC, directorul INEC poate delega un expert criminalist autorizat cu competența științifică necesară de la alt LIEC ori de la INEC, pentru efectuarea acelei prime expertize criminalistice dispuse de organul judiciar.

Delegarea poate fi dată numai unui expert criminalist autorizat cu grad profesional egal sau superior cu al celui expert criminalist autorizat angajat al LIEC competent teritorial, aflat în imposibilitate obiectivă, să efectueze expertiza criminalistică, printr-o rezoluție de delegare.

3. Prima nouă expertiză judiciară criminalistică (NEX.1)

Temeiul juridic al acestei activități expertale îl constituie prevederile art. 181 din NCPP, cu denumirea marginală „*efectuarea unei noi expertize*” sau art. 338 din c. pr. cv.

Prima nouă expertiză (NEX.1) se dispune de către organul de urmărire penală sau instanța de judecată atunci când obiectivele acesteia sunt identice cu cele din prima expertiză și când sunt îndeplinite următoarele condiții :

- *fie concluziile raportului de expertiză ale primei expertize sunt neclare sau contradictorii, iar aceste deficiențe nu pot fi înlăturate prin audierea expertului,*
- *fie între conținutul și concluziile raportului de expertiză ale primei expertize există contradicții, iar aceste deficiențe nu pot fi înlăturate prin audierea expertului, adică¹³:*

¹³ Alexandru Buuș, *Unele probleme privind expertiza criminalistică în activitatea procesuală*, Justiția Nouă, nr. 5/1964, p.43 - 44

- *concluziile raportului de expertiză nu se armonizează cu celelalte probe existente în cauză, sunt contrazise de acestea*¹⁴
- *concluziile raportului sunt insuficient motivate și argumentate*
- *constatarea unor erori sau omisiuni*
- *constatarea faptului că expertul nu și – a întemeiat examinarea de specialitate pe realizările de ultim moment ale științei și tehnicii, pe utilizarea celor mai adecvate metode și tehnici de lucru*
- *existența unor îndoieli asupra calificării și competenței profesionale a expertului*¹⁵

Prima nouă expertiză criminalistică (NEX.1) se efectuează în toate cazurile de către INEC, prin Sectorul de Identificare Criminalistică sau prin Sectorul de Inginerie Criminalistică.

Prima nouă expertiză criminalistică (NEX.1), dispusă de organele judiciare, în condițiile art.181 din NCPP sau art. 338 din C.p.civ., potrivit competenței materiale se efectuează, de regulă de un singur expert, iar atunci când expertiza este *complexă*, de către o comisie formată din doi experți criminaliști autorizați, desemnată prin rezoluție scrisă și datată de șeful de sector din cadrul INEC [Textul legal din NCPP nu conține o asemenea prevedere expresă pentru expertiza criminalistică, atunci când este efectuată de un institut sau laborator de specialitate criminalistică, ci conține astfel de referiri doar când noua expertiză este efectuată de către o instituție medico-legală, stipulând că aceasta este efectuată de o comisie, în condițiile legii. Pentru similitudine de situații, apreciem că prevederea legală expresă, respectiv art. 181 alin. 2 din NCPP își are aplicabilitate și în cazul primei noi expertize criminalistice (NEX. 1)].

În comisia arătată supra, vor fi desemnați experți cu un grad profesional egal sau superior expertului sau experților care au efectuat expertiza anterioară.

În cazurile în care obiectivele expertizei criminalistice dispuse de organul judiciar cuprind probleme ce aparțin de unul sau mai multe genuri de expertiză criminalistică, iar expertul criminalist autorizat desemnat să efectueze lucrarea nu este atestat pentru acele genuri de expertiză

¹⁴ „ Fie concluziile raportului de expertiză sunt false, fie împrejurările cauzei au fost greșit stabilite prin mijlocirea celorlalte probe. Simpla existență a contradicției nu justifică încă efectuarea unei noi expertize. Organul judiciar trebuie să determine cauza contradicției, adică să precizeze de care anume parte s – a produs eroarea. Dacă în urma unei atare examinări există temeuri să se presupună că greșite sunt concluziile raportului de expertiză și, așa stând lucrurile, același material supus unei noi examinări ar putea duce la formularea unor alte concluzii, se va dispune efectuarea unei noi expertize”. (Aurel Ciopraga, *Criminalistica – Tratat de tactică*, Ed. Gama, Iași, p. 418).

¹⁵ Pentru detalii, a se vedea Aurel Ciopraga, *Criminalistica – Tratat de tactică*, Ed. Gama, Iași, p. 419.

criminalistică, șeful de sector va desemna și un alt expert criminalist autorizat care deține atestarea necesară pentru efectuarea respectivei expertize.

INEC va comunica în mod obligatoriu organului judiciar care a dispus efectuarea expertizei numele experților desemnați.

În cazul comisiei de experți, fiecare dintre cei doi membrii ai comisiei de experți criminaliști oficiali au dreptul de a-și exprima propriile concluzii în raportul de expertiză criminalistică comun efectuat.

În cazul în care există opinii contrare, motivate și demonstrate distinct, în ce privește concluziile exprimate de cei doi membrii ai comisiei de expertiză criminalistică desemnată și aceștia nu ajung la un acord asupra concluziilor ce urmează a se formula se constituie comisia de divergență.

Comisia de divergență este stabilită de directorul INEC și este compusă din cei doi membrii ai comisiei de expertiză criminalistică desemnați cu efectuarea expertizei și șeful de sector din cadrul INEC în a cărui competență materială intră genul de expertiză. Dacă unul dintre membrii comisiei de experți criminaliști oficiali desemnați în comisia de efectuare a expertizei criminalistice este șeful de sector din cadrul INEC, va fi desemnat unul dintre membrii de drept ai consiliului INEC, cu competența științifică prevăzută în art. 5 din prezentele norme în genul respectiv de expertiză și care are gradul profesional egal sau superior șefului de sector INEC.

Opinia expertului criminalist oficial desemnat în comisia de divergență va fi exprimată în concluziile raportului de expertiză criminalistică în mod distinct de opiniile celorlalți doi experți cu demonstrația și motivările corespunzătoare.

4. A doua nouă expertiză judiciară criminalistică (NEX. 2)

Cea de – a doua nouă expertiză criminalistică (NEX. 2), este menționată în vreo prevedere legală, dar situațiile factice concrete din practica de expertiză judiciară criminalistică demonstrează că, în anumite împrejurări, aceasta este absolut necesară, utilă, pertinentă și concludentă cauzei judiciare, considerent pentru care, prin extensia prevederilor legale incidente și potrivit principiului că ceea ce nu este interzis este permis, aceasta poate fi dispusă de organele judiciare și efectuată, în exclusivitate, la nivelul INEC atunci când:

a) există concluzii diferite sau contrare exprimate în raportul primei expertize efectuată în condițiile art. 172 din NCPP sau art. 330 din C. pr. civ. și raportul de primă nouă expertiză efectuată în condițiile art. 181 din NCPP sau art.338 din C.p.civ., potrivit competenței materiale.

b) există concluzii diferite sau contrare exprimate în concluziile primei și/sau primei noi expertize criminalistice efectuate în sistemul INEC și cele exprimate în concluziile expertizelor judiciare criminalistice efectuate în sistemul Institutului de Criminalistică al I.G.P.R. – M.I.R.A. ori altui institut sau laborator de specialitate – public ori privat- .

Cea de – a doua nouă expertiză criminalistică (NEX. 2) se efectuează de o comisie formată din trei experți criminaliști autorizați, propusă printr-un referat motivat de șeful de sector din cadrul INEC și numită prin rezoluție motivată a directorului INEC.

În comisia de trei experți criminaliști autorizați vor fi desemnați cel puțin doi experți cu gradul profesional egal sau superior expertului sau experților care au efectuat expertiza anterioară.

CAPITOLUL VI

LUCRĂRI DE EXPERTIZĂ CRIMINALISTICĂ ÎN CAZURI SPECIALE

A. Procedura efectuării expertizei criminalistice în condițiile administrării probelor de către avocați, potrivit art.. 366 – 388 din C.p.civ.

În cazul administrării probelor de către avocați, în condițiile prevăzute de art. 366 – 388 din C.p.civ. și a fost încuviințată de către instanța de judecată proba cu expertiza criminalistică, conform art. 379 din C.p.civ., LIEC sau INEC competent va efectua, prin experți criminaliști oficiali desemnați, conform prevederilor prezentelor norme, expertiza dispusă.

Procedura de efectuare a expertizei criminalistice va respecta regulile prevăzute pentru aceasta, conform art. 330 - 339 C. pr. cv., păstrându – și caracterul de expertiză judiciară.

B. Procedura efectuării lucrării de expertiză criminalistică la cererea cabinetelor notariale și ale altor autorități ori instituții publice sau de interes public

Potrivit art. 3 alin. 2 din Ordinul nr. 441/C/1999 al ministrului justiției pentru aprobarea regulamentului de organizare și funcționare a INEC, la cererea birourilor notariale și a instituțiilor publice și private se pot întocmi avize de specialitate, cu aprobarea directorului INEC sau a șefului LIEC.

Autorități publice, instituții publice sau servicii de interes public sunt persoanele juridice de drept public sau privat, în înțelesul prevederilor art. 145 din Codul penal.

Procedura efectuării lucrării de expertiză criminalistică la cererea cabinetelor notariale și ale altor entități păstrează regulile generale de efectuare a expertizei criminalistice.

Lucrările de expertiză criminalistică solicitate de autorități publice, instituții publice sau servicii de interes public se efectuează numai cu aprobarea expresă a șefului LIEC sau directorului INEC.

Actul prin care se materializează lucrarea de expertiză criminalistică efectuată în condițiile susmenționate poartă denumirea de „*aviz de specialitate*” și are același conținut ca și raportul de expertiză.

Lucrarea de expertiză criminalistică este de natură extrajudiciară și se realizează o singură dată, fiind interzisă efectuarea unei noi lucrări cu aceleași obiective și probleme (întrebări), dar posibilă suplimentarea avizului de specialitate dacă lucrarea nu este completă, precum și acordarea lămuririlor suplimentare în scris.

Lucrările de expertiză criminalistică efectuate în condițiile susmenționate se realizează, de regulă, în cadrul LIEC, excepția reprezentând-o doar situațiile în care:

a) LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu dispune de condițiile tehnice (aparatură, echipamente, programe, soft-uri, ș.a.) necesare efectuării expertizei dispuse;

b) în cadrul LIEC competent material de a efectua prima expertiză nu există ori se află în indisponibilitate sau în incapacitate temporară de muncă ori în caz de

incompatibilitate expertul(ii) criminalist(i) oficial(i) atestat(i) în genul de expertiză dispus de organul judiciar;

c) în situația în care expertiza criminalistică dispusă prezintă dificultate ori complexitate deosebită;

când se efectuează în cadrul INEC.

C. Procedura efectuării expertizei criminalistice în cazul expertizei judiciare interdisciplinare sau complexe

La efectuarea expertizei judiciare interdisciplinare sau complexe, în cadrul căreia sunt dispuse de către organul judiciar obiective și probleme specifice expertizei criminalistice participă și LIEC sau INEC, prin experți criminaliști autorizați desemnați de șeful LIEC, șeful de sector din cadrul INEC sau directorul INEC.

Desemnarea expertului criminalist oficial pentru participarea la efectuarea unei expertize judiciare interdisciplinare sau complexe se face potrivit regulilor menționate anterior, ținându-se seama în primul rând de criteriile de competență științifică.

D. Procedura în cazul dispariției raportului de expertiză criminalistică și în situația erorilor materiale și a omisiunilor vădite

În cazul dispariției unui raport de expertiză criminalistică șeful LIEC sau șeful de sector din cadrul INEC la care se găsea acel raport întocmește un proces verbal prin care constată dispariția și arată ce măsuri s-au luat pentru găsirea acestuia.

Expertul criminalist autorizat care a întocmit raportul dispărut va fi desemnat pentru înlocuirea sau reconstituirea raportului de expertiză criminalistică.

Înlocuirea raportului de expertiză criminalistică are loc atunci când există copii de pe acel raport, expertul criminalist autorizat desemnat procedând la obținerea copiilor respectivului raport.

Reconstituirea raportului de expertiză criminalistică are loc când nu se mai regăsește niciun exemplar din raportul de expertiză criminalistică.

În vederea reconstituirii se pot folosi orice mijloace de probă, corespondență purtată, însemnări, notițe, buletine de analiză ori orice alt document din baza de date utilizată la întocmirea raportului de expertiză criminalistică.

Orice adăugire, corectură ori suprimare făcută în cuprinsul unui raport de expertiză criminalistică este ținută în seamă numai dacă aceste modificări sunt confirmate în scris, în cuprinsul sau la sfârșitul actului, de către cel(cei) care l-a(u) semnat.

Erorile materiale din cuprinsul raportului de expertiză criminalistică se îndreaptă de însuși expertul criminalist autorizat care l-a întocmit, la cererea organului judiciar, a oricărei părți interesate sau din oficiu.

Despre îndreptările realizate conform alineatului precedent, expertul criminalist autorizat întocmește un proces verbal sau o adresă, făcându-se mențiune și la sfârșitul raportului de expertiză criminalistică corectat.

Prevederile de mai sus se aplică și în cazul omisiunilor vădite din raportul de expertiză criminalistică.

E. Plângerile împotriva actelor expertului criminalist autorizat.

Plângerea împotriva expertului criminalist autorizat în legătură cu efectuarea unei expertize criminalistice sau privind raportul de expertiză criminalistică întocmit se soluționează de directorul INEC, prin rezoluție motivată.

Termenul de soluționare a plângerii arătate în alineatul precedent este de 30 de zile de la primirea plângerii.

Modul de soluționare al plângerii se comunică persoanei fizice sau juridice care a făcut plângerea.

Controlul ierarhic operativ curent în legătură cu respectarea prevederilor legale se realizează permanent de către șeful LIEC, de șeful de sector din cadrul INEC sau de directorul INEC.

Controlul tematic în legătură cu respectarea prevederilor legale se realizează cel puțin o dată la șase luni de către șeful LIEC pentru experții criminaliști din subordine, de către șeful de sector din cadrul INEC pentru experții criminaliști aflați în subordinea sa și de către directorul INEC pentru șefii LIEC și șefii de sector din cadrul INEC.

F. Cooperare internațională.

În cazul în care un organ judiciar din spațiul U.E. solicită efectuarea unei expertize criminalistice, aceasta se va realiza doar în condițiile de

asistență judiciară internațională, prevăzute de prevederile Legii nr. 302/2004 cu modificările și completările ulterioare, prin comisie rogatorie.

LIEC și INEC pot colabora cu instituții de profil sau de specialitate din spațiul U.E. la efectuarea expertizei criminalistice prin realizarea de teste interlaboratoare, consultarea și obținerea de relații, buletine de analize ori de încercări, utilizarea de programe și soft-uri.